

BEN BEN

BEN BEN

*Ölümlle On Yedi
Karşılaşma*

MAGGIE O'FARRELL

Çeviri:
Kıvanç Güney

domingo

BEN BEN

MAGGIE O'FARRELL

Özgün ismi: I Am, I Am, I Am: Seventeen Brushes with Death

© 2017 Maggie O'Farrell

Bu kitabın Türkçe yayın hakları AnatoliaLit Ajansı aracılığıyla
Maggie O'Farrell c/o A M Heath & Company Ltd.'den alınmıştır.

Bu kitabın çevirisi Literature Ireland tarafından desteklenmiştir.

Türkçe yayın hakları:

© 2021 Bkz Yayıncılık Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti.

Domingo, Bkz Yayıncılık markasıdır.

Sertifika No: 46105

Çeviri: Kıvanç Güney

Editör: Algan Sezgintüredi

Son okuma: Sevim Erdoğan

Özgün kapak tasarımı ve illüstrasyonlar: Yeti Lambregts

Kapak ve sayfa uyarlama: Betül Güzhan

ISBN: 978 605 198 147 5

Baskı: Ocak 2021

Optimum Basım

Tevfikbey Mah. Dr. Ali Demir Cad. No: 51/1

34295 Küçükçekmece İstanbul

Tel: 0212 463 71 25 Sertifika No: 41707

Tüm hakları saklıdır. Bu kitabın tümünün veya içeriğinin herhangi bir bölümünün yayıncının yazılı izni olmadan, fotokopi yöntemi dahil, elektronik ya da mekanik herhangi bir yolla çoğaltılması yasaktır.

Bkz Yayıncılık Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti.

Şahkulu Mah. Büyük Hendek Cad. Brot Apt.

No: 4/10 Beyoğlu İstanbul

Tel: (212) 245 08 39

e-posta: domingo@domingo.com.tr

www.domingo.com.tr

Yazar Hakkında

İrlanda doğumlu Maggie O'Farrell, *Ben Ben*, *After You'd Gone*, *Sevgilimin Sevgilisi* (Yapı Kredi Yayınları), Somerset Maugham Ödülü kazananı *The Distance Between Us*, *The Vanishing Act Of Esme Lennox*, 2010 Costa Ödülü kazananı *The Hand That First Held Mine*, 2013 Costa Ödülü finalist *Cehennem Sıcakları için Talimatlar* (Yapı Kredi Yayınları), 2016 Costa Ödülü finalist *This Must Be The Place* ve 2020 Women's Prize for Fiction Ödülü kazananı *Hamnet*'in (Domingo, 2021) yazarıdır. Edinburgh'da yaşamaktadır.

BOYUN

1990

“Derin bir nefes alıp kalbimin o bildik
b b rleniŐini dinledim. Ben ben, ben ben, ben ben.”

Sylvia Plath, *Sır a Fanus*

Az ötedeki patikada, büyük bir kayanın ardından bir adam çıkıveriyor.

Dağın çanak şeklindeki zirvesinde gizli, kara bir gölün karşı kıyısında yalnızca ikimiz varız. Tepemizde açık mavi bir gökyüzü; bitki örtüsü o yüksekliğe kadar ulaşamadığı için yalnızca o ve ben, kayalar ve dingin bir kara göl. Adam botlu ayaklarını iyice açıp daracık patikada durarak gülümsüyor.

Birkaç şey fark ediyorum. Küçük vadinin daha aşağısında da adamın yanından geçmişim. Doğada yürüyüşe çıkmış iki insan olarak dostça, şöyle bir selamlaşmışız. Bağırırsam bile, patikanın bu gözlerden uzak yerinde beni duyabilecek kimse yok. Adam beni beklemiş: Her şeyi dikkatle, özenle planlamış; ben de adamın tuzağına düşmüşüm.

Bunların hepsi bir anda kafama dank ediyor.

O gün –ölümle burun buruna geldiğim o gün– benim için erkenden, şafaktan hemen sonra, başucumdaki çalar saatin zangır zangır dans edişiyile başlamıştı. Üniformamı giyip karavandan çıkmış, taş basamakları parmak uçlarımda inip boş mutfağa girmiş, fırınları, kahve makinelerini ve ekmek kızartma makinelerini açmış, beş somun ekmeği

dilimlemiş, su ısıtıcıları doldurmuş, kırk tane kâğıt peçeteyi orkide şeklinde katlamışım.

On sekiz yaşımı yeni doldurmuş ve bir kaçış yolu bulmuşum. Her şeyden: evden, okuldan, ailemden, sınavlardan, sınav sonuçlarını beklemekten. Bir dağın eteğinde, tanıtımlarında “holistik, alternatif tatil olanağı” sunduğu söylenen, kimseyi tanımadığım bir yerde iş bulmuşum.

Kahvaltı servisi yapıyor, kahvaltı masalarını toplayıp siliyor, konuklara anahtarları bırakmayı unutmamalarını hatırlatıyorum. Odalara girip yatakları yapıyor, çarşafaları değiştiriyor, temizlik yapıyorum. Yerlere atılmış giysileri, havluları, kitapları, ayakkabıları, şifalı yağları, meditasyon matlarını topluyorum. Yatak odalarına saçılmış eşyaların anlattığı hikâyelerden, insanların her zaman gördükleri gibi olmadıklarını öğreniyorum. Kendi istediği masanın dışında bir yerde oturmayı reddeden, yalnızca belli bir sabun kullanabileceğini, bütün yağı alınmış belli bir sütü içebileceğini söyleyen, dediğim dedik, müşkülpesent bir adamın bulut yumuşaklığındaki kaşmir çoraplara ve canlı renklerde detaylı desenleri olan ipek iç çamaşırlarına zaafi olabiliyor. Akşam yemeklerinde bütün düğmeleri iliklenmiş bluzuyla kimseyle göz göze gelmeden oturan, perması geçmeye yüz tutmuş kadın, geceleri odasında bir at ruhuna sahip olduğunu ilan eden sado-mazo kostümleri giyen bir kimliğe bürünebiliyor: insan dizginleri, deriden yapılmış küçük eyerler, gümüş rengi ve zarif ama acımasız bir kırbaç. Kusursuzluklarıyla sizi kendilerine hayran bırakan,

imrendiren –akşam yemeklerinde manikürlü parmakları birbirine geçen, günbatımlarında güle oynaya yürüyüşlere çıkan, bana düğün fotoğraflarını gösteren– Londralı çiftin odası hüüzünle, umutla, kederle kaplı olabiliyor. Banyodaki rafları gebelik testleriyle dolup taşmış. Komodinlerin üstünde doğurganlığı artıran ilaçlar. Bunlara hiç dokunmayarak görmedim, farkında değilim, bir şey bilmiyorum mesajını vermek ister gibiyim.

Bütün sabah ince eleyip sık dokuyor, derleyip toparlıyor, başkalarının hayatlarını kolaylaştırıyorum. İnsanların bıraktığı izleri siliyor; yiyip içtiklerine, uyduklarına, seviştiklerine, tartıştıklarına, yıkandıklarına, soyunup giyindiklerine, gazete okuduklarına, kıl tüy, deri, kan, tırnak döktüklerine dair bütün kanıtları yok ediyorum. Toz alıyor, uzun kayışından çektiğim elektrikli süpürgeyi koridorlarda peşimden sürüklüyorum. Sonra öğle yemeğine doğru, eğer o gün şanslıysam, akşam mesaisinden önce istediğim gibi geçirebileceğim dört saatlik bir boşluğum oluyor.

Bu yüzden boş zamanlarımda sıkça yaptığım gibi göle çıkmışım ve bugün her nedense sağdan gidip gölün etrafından dolaşan patikada yürümeye karar vermişim. Neden? Hatırlamıyorum. Belki o gün işlerim erken bitmişti, belki konuklar etrafı çok fazla dağıtmadığı için otelden erken çıkabilmişim. Belki de açık ve güneşli hava aklımı çelip o gün farklı bir yoldan yürümeme neden olmuştu.

Ayrıca hayatımın o döneminde doğa yürüyüşü yaparken kendimi güvensiz hissetmem için bir neden de yoktu.

Ergenlik yıllarımın geçtiği İskoçya'daki küçük sahil kasabasında, belediyenin düzenlediği kendini savunma teknikleri kursuna gitmiştim. Judo kıyafeti giyen fıçı vücutlu öğretmen bize ballandıra ballandıra korku hikâyeleri anlatır gibi senaryolar yazardı. Gece geç vakit bardan çıkıyorsunuz, derdi gözlerinin üstünü kaplayan gür kaşlarının altından teker teker hepimize bakarak, ve koca bir adam sokak arasından fırlayıp sizi yakalıyor. Ya da: Geceleyin kulüpte daracık bir koridordan geçerken sarhoşun teki sizi duvara yapıştırıyor. Ya da: Hava karanlık, sisli; trafik ışıklarında beklerken biri çantanızın kayışına yapışıp sizi yere itiyor. Bu tehlikeli senaryoların hepsi de alttan alta durumdan keyif alan bir soruyla sona ererdi: Ne yaparsınız?

Hayali saldırganların boğazına dirseğimizin tersini geçirme alıştırmaları yapar, yaparken de gözlerimizi devirirdik çünkü sonuçta hepimiz gencecik kızlardık. Sırayla auzumuz çıktığı kadar bağırma alıştırmaları yapardık. Görev bilinciyle, sıkıcı bir ödev yapar gibi, erkek vücudundaki zayıf noktaları tekrarlardık: gözler, burun, boğaz, apış arası, dizler. Artık işi çözdüğümüze; pusu kuran yabancıyı, sarhoş tacizciyi, kapkaççıyı alt edebileceğimize inanıyorduk. Elllerinden kurtulup dizimizi geçirebileceğimizden, gözlerini tırmalayabileceğimizden emindik; bu tehlikeli ama tuhaf bir heyecan veren durumlardan kurtulmanın bir yolunu bulabileceğimize güveniyorduk. Ses çıkarmayı, dikkat çekmeyi, POLİS diye bağırmayı öğrenmiştik. Sanırım akıllarımıza işlenen net bir mesaj da vardı. Sokak arası, gece kulübü, bar,

otobüs durağı, trafik ışıkları: Tehlike şehirlerdeydi. Doğada ya da bizimki gibi –gece kulüplerinin, sokak aralarının, hat-ta trafik ışıklarının bile olmadığı– taşra kasabalarında böyle şeyler olmazdı. Canımızın istediği gibi davranabilirdik.

Ama adam bir dağın tepesinde yolumu tıkamış beni bekliyordu işte.

Korkumu belli etmemenin, her şey normalmiş gibi davranmanın önemli olduğunu hissediyorum. Bu yüzden yürüme-ye, adımlarımı atmaya devam ediyorum. Dönüp kaçacak ol-sam, birkaç saniye içinde bana yetişebilir ve kaçmış olmam çok şeyi açığa çıkarabilir, bizi dönüşü olmayan bir noktaya getirebilir. Durumun gerçekte ne olduğuyla ikimiz de yüz-leşmiş oluruz; çibanın başı kopmuş olur. Tek seçenek de-vam etmek, hiçbir şey yokmuş gibi davranmak sanki.

Adam, “Tekrar merhaba,” diyor ve bakışları yüzümden vücuduma, çıplak, çamurlu bacaklarıma kayıyor. Şehvetli olmaktan çok tartan, azgın olmaktan çok araştıran bir ba-kış: bir şeyi anlamaya çalışan, aklındaki eylemin detaylarını planlayan bir adamın bakışı.

Adamla göz göze gelemiyor, ona doğrudan bakamıyo-rum, olmuyor; ama birbirine yakın gözleri, fildişi rengi ke-sici dişleri olan, sırt çantasının saplarını tutan ellerini yum-ruk yapmış gayet uzun bir adam olduğunun farkındayım.

“Selam,” diyebilmek için boğazımı temizlemem gereki-yor. Başımla da selam veriyorum sanırım. Yanından geçmek için yan dönüyorum: Adamın temiz terinin, sırt çantasının

derisiyle karışık, kimyasal yoğunluklu ve belli belirsiz tanıdık gelen tıraş yağının kokusu.

Adamı geçip yürüyorum, patika önümde uzanıyor. Pusu kurmak için yürüyüşün en yüksek noktasını seçtiğini anlıyorum: Oraya kadar hep tırmanmışım ve oradan sonra dağdan aşağı otelime, akşam mesaim, işe, hayata doğru inişe geçeceğim. Oradan sonrası hep yokuş aşağı.

Özgüvenli, hedefe yönelik adımlar atmaya, korkumu belli etmemeye özen gösteriyorum. Korkmuyorum: Okyanus gibi gürleyen nabız atışlarımın içinde bunu tekrarlayıp duruyorum kendime. Belki de, diye düşünüyorum, hâlâ özgürüm, durumu yanlış anladım. Gözlerden uzak patikalarda genç kızları bekleyip sonra da gitmelerine izin vermek gayet normal bir şeydir belki.

On sekiz yaşındayım. Daha yeni on sekiz olmuşum. Bir şeyden haberim yok.

Ama hemen arkamda olduğunun farkındayım. Botlarının çıkardığı sesleri, pantolonunun hışırtısını –her mevsim giyilebilen, nefes alabilen bir şey– duyabiliyorum.

Derken tekrar belirip yanımdan yürümeye başlıyor. İyi-ce yaklaşım samimi bir tavırla, tanışıyor muyuz, okuldan eve birlikte döndüğüm sınıf arkadaşlarımdan biriyim gibi kolunu omzuma atarak yürüyor.

“Güzel bir gün,” diyor yüzüme bakarak.

Başım hâlâ önümde. “Evet,” diyorum, “öyle.”

“Çok sıcak. Yüzmeye giderim belki.”

Patikada eşzamanlı atılan hızlı adımlarla yan yana yürürken, aksanında bir tuhaflık olduğunu fark ediyorum. Sözcüklerin orta hecelerinde duraksıyor; r'leri yumuşak, t'leri fazla vurgulu; ses tonu düz, neredeyse ifadesiz. Hani derler ya, eskiden bizim sokakta oturan adam gibi, o da hafif “üşütük” belki. O adam savaştan beri hiçbir şeyi çöpe atmamıştı ve bahçesini, Uyuyan Güzel’in kalesi misali sarmaşık bürümüştü. Yapraklarla kaplı şeylerin ne olduğunu tahmin etme oyunu oynardık: kedi, çit, motosiklet. Örgü bereler tatar, desenli atletler ve bir zamanlar şık oldukları anlaşılan, küçülmüş, kedi tüyüyle kaplı takım elbiseler giyerdi. Yağmur yağdığında, omzuna çöp torbası atardı. Zaman zaman içine oynayalım diye kedi yavrularını doldurduğu fermuarlı bir çantayla bizim kapıya gelirdi; bazen de sarhoş, gözü dönmüş bir halde, mosmor bir suratla gelip kayıp kartpostallarından söz ederek atıp tutar, annem koluna girip onu evine kadar götürürdü. “Siz burada kalın, ben şimdi gelirim,” derdi ve adamlarla birlikte kaldırıma çıkıp gözden kaybolurdu.

Belki de olay bu, diye düşünürken içime sular serpiliyor. Bu adam da bizim eski komşu gibi olabilir: Uzun zaman önce ölen, evi boşaltılıp sterilize edilen, sarmaşıklarını kesilip yakılan o ayrık, farklı komşumuz gibidir belki. Belki de annemin yaptığı gibi ben de ona iyi davranmalıyım. Şefkat göstermeliyim.

Göl kenarında hızlı hızlı, yan yana yürürken, ona dönüyorum. Hatta gülümsüyorum.

“Yüzmeye gitmek,” diyorum, “iyi fikir.”

Yanıtı, dürbününün kayışını boynuma dolamak oluyor.

Galiba bir gün sonra yakındaki kasabanın karakolundan içeri giriyorum. Kayıp cüzdanları, sahipsiz köpekleri, çizilen arabaları bildirmek için gelen insanlarla birlikte sıraya giriyorum.

Masadaki polis başını yana eğerek beni dinliyor. İlk sorusu, “Size zarar verdi mi?” oluyor. “Bu adam size dokundu, vurdu ya da uygunsuz bir teklifte bulundu mu? Uygunsuz bir şey söyledi ya da yaptı mı?”

“Hayır,” diyorum, “sayılmaz ama—”

“Ama ne?”

“Yapabilirdi,” diyorum. “Yapacaktı.”

Adam beni tepeden tırnağa süzüyor. Üstümde kotumu kesip yaptığım yamalı şortum, kulak kıkırdağımda bir sürü gümüş halka, ayağымda yırtık pırtık spor ayakkabılar, “Bu kuşu gördünüz mü?” yazılı tişörtümde bir de dodo resmi var. Konuklardan birinin, otele arpı ve keçeden oyuncaklar yaptığı malzemeleriyle gelen, yüzünden huzur akan Hollandalı bir kadının, boncuklar ve tüylerle süslediği vahşi bir yelem var: Saçlarımı tanımlayacak başka bir sözcük yok cidden. Olduğum gibi görünüyorum: ıssız bir ormanın ortasındaki bir karavanda, hayatında ilk kez yalnız yaşayan bir genç kız gibi.

“Yani,” diyor polis bütün ağırlığını dirseklerini dayadığı kâğıtlarına vererek, “yürüyüşe çıkıp bir adamla karşılaştı-

nız, onunla birlikte yürüdünüz, adam biraz tuhaftı ama eve sağ salim döndünüz. Olay böyle mi oldu?”

“Dürbününün kayışını,” diyorum, “boynuma doladı.”

“Sonra ne oldu?”

“Sonra da...” Susuyorum. Bu adamdan da, kalın kaşlarından da, bira göbeğinden de, sabırsız küt parmaklarından da nefret ediyorum. Göldeki adamdan bile daha çok nefret ediyor olabilirim. “Bana göldeki ördekleri gösterdi.”

Polis güldüğünü gizlemeye gerek bile duymuyor. “Evet,” diyerek çat diye defterini kapıyor. “Çok korkunçmuş.”

Adamdan yayılan şiddet dürtüsünü bir taştan çıkan ısı gibi hissettiğimi o polise nasıl anlatabilirdim ki? Karakoldaki o anı kim bilir kaç kez düşünüp sonradan olanları önlemek için daha ne yapmış, ne demiş olabileceğimi sordum durdum kendime.

Üstünüzü görmek istiyorum, buradaki yetkiliyle görüşmek istiyorum, diyebilirdim. Şu an, kırk üç yaşına gelmişken yapacağım bu olurdu ama o zaman? Böyle bir seçenek aklıma bile gelmedi.

Beni dinleyin, adam bana bir şey yapmadı ama başkasına mutlaka yapacak, diyebilirdim. Bir şey yapmadan önce onu bulun lütfen.

Şiddetin başlangıç anını içgüdüsel olarak hissedebildiğimi söyleyebilirdim. Nedenini hiçbir zaman tam anlayamamış olsam da, uzun zaman boyunca insanlarda şiddet dürtüsü uyandırmış olduğumu söyleyebilirdim. Çocukken

itilip kakılmışsanız ya da birileri size vurmuşsa, o acizlik ve savunmasızlık hissini, sevecenliğin göz açıp kapayıncaya, bir nefes alıp verinceye kadar nasıl acımasızlığa dönüşebildiğini asla unutmuyorsunuz. O duyarlık bir antikor gibi damarlarınızda dolaşiyor. O ani değişimlerin yaklaşmakta olduğunu –havadaki o bariz yoğunluğu ya da titreşimi– sezmeyi çabucak öğreniyorsunuz. Şiddeti algılayan antenler ediniyor, dolayısıyla şiddeti savuşturmak için çeşitli teknikler geliştiriyorsunuz.

Gittiğim okulda şiddetten bol bir şey yoktu. O tehdit hissi koridorlara, salonlara, sınıflara, sıraların arasındaki boşluklara duman gibi dolardı. Kafalara vurulur, kulaklar çekilir, fırlatılan tebeşir silgileri acıya duyarlı hedefleri on ikiden vururdu; öğretmenlerden biri sevmediği çocukları pantolonlarının belinden tutup duvara çarpmayı âdet edinmişti. Viktoryen karolara vurulan çocuk kafalarının sesleri hâlâ kulaklarımdadır.

En kötü kabahatleri işleyen oğlanlar müdire hanımın odasına gönderilir, orada sopayla dövülürdü. Kızlar kesle dövülürdü. Kendi keslerime –burunları nal şeklinde lastikle kaplanmış, spor salonundaki kulplu beygirlere çıkartırken giydirdikleri o siyah bez pabuçlara– ve özellikle rengi griye dönmüş tırtıklı tabanlarına bakar, o darbenin nasıl bir etki yaratacağını hayal ederdim: kauçuğun çıplak tene çarpışı.

Müdire hanım herkese dehşet salardı. Damarlı boynu, kuş pençesi elleri. Gümüş bir iğneyle kazaklarına tutturduğu fularları. Ofisindeki o koyu renk duvarlar, şarap rengi

halı. Kodlu okuma kitaplarından okuma becerimi sergilemek üzere odasına çağrıldığımda o haliya bakar ve eteğim havaya kaldırılmış vaziyette orada öylece durup kaderimi beklemenin, kendimi gelecek darbeye hazırlamanın nasıl bir şey olacağını hayal ederdim.

Şiddet öğrencilere de sirayet etmişti tabii. Kolunuzun ve bileğinizin derisinin ıslak bir bez gibi, hızlı hızlı elipsler çizerek burulduğu Çin işkenceleri çok popülerdi. Saç çekme, ayak parmağı ezme, kafa kıştırma, parmak bükme: Zorbaların başvurabileceği zengin ve gittikçe genişleyen bir repertuar vardı. Benim talihsizliğim oranın aksarıyla konuşmamak, okumayı okula başlamadan önce öğrenmiş olmak, söylendiğine göre anormal, rahatsız edici, bir nedenle tasvip edilemeyecek bir dış görünümüne sahip olmak, kim bilir kaç kez daraltılıp uzatılmış etekler giymek, sürekli hasta olup uzun dönemler boyunca okula gitmemek, konuşmam istendiğinde kekelemek, rujan ayakkabı giymemek gibi şeylerdi. Bizim sınıftan bir çocuğun beni tuğla duvarlı kulübenin arkasında kıştırıp yazlık elbisemin askılarından havaya kaldırdığını, koltukaltılarımın kesildiğini hatırlıyorum. Sonrasında bu olaydan hiç söz etmemiştik. Parlak siyah kâküllü, benden büyük bir kızın teneffüste oyun oynayan kalabalıktan ayrılarak yüzümü ağaca sürttüğünü hatırlıyorum. Ortaokulun ilk döneminde, kimya dersinin ortasında, on iki yaşındaki bir dazlak yüzümü yumruklamıştı. Dilimin ucuyla üstdudağımı yokladığımda, oradaki yara izini hâlâ hissederim.